

УДК 37.032

**ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Бабакіна О.О., Колесникова О.М.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради*

У статті обґрунтовано ефективність виховання творчої особистості учнів початкової школи шляхом використання інтерактивних технологій для формування ініціативної особистості, здібної до раціональної, творчої праці.

Ключові слова: інтерактивні технології, інформатизація освіти, педагогічні інновації, творча особистість.

**ВОСПИТАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**

Бабакіна О.А., Колесникова О.М.

В статье обосновано эффективность воспитание творческой личности учащихся начальной школы путем использования интерактивных технологий для формирования инициативной личности, способной к рациональной, творческой работе.

Ключевые слова: интерактивные технологии, информатизация образования, педагогические инновации, творческая личность.

**EDUCATION CREATIVE PERSON BY ELEMENTARY SCHOOL
STUDENTS USING INTERACTIVE TECHNOLOGIES**

Babakina O.A., Kolesnikova O.M.

In the article the education of the creative personality of elementary school students by using interactive technology to create proactive personality, capable of rational and creative work.

Keywords: interactive technology, informatization of education, educational innovation, creative person.

Нові завдання шкільної освіти в Україні, що спрямовані на гуманізацію та демократизацію всього навчального процесу в школі, визначають нові пріоритети навчання й виховання, потребують формування ініціативної особистості, здатної до раціональної, творчої праці. Ми живемо в третьому тисячолітті, у часи комп'ютеризації та інтенсивного розвитку всіх галузей науки та виробництва, глибоко усвідомлюючи незворотність демократичних змін, що відбуваються в суспільстві вцілому та освіті зокрема. Тому ми не повинні забувати про те, що сучасні діти не такі, якими були ми, отже, вони потребують від сучасного навчання чогось нового. Те, що було гарним учора, не є актуальним сьогодні.

Орієнтація навчальної роботи характеризується скерованістю на розвиток особистості. Це означає, що центром педагогічних проблематик є не школа як навчальний заклад, не навчальні програми та навіть не вчитель, а учень. Система навчальної та виховної роботи спрямовується на те, щоб виявити буттєвий потенціал особистості учня, створити сприятливі умови для його становлення в школі та подальшому самостійному житті.

Педагогічні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів у навчальній та виховній діяльності вчителя, в управлінській діяльності керівника навчального закладу. Інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, у ході якого відбувається взаємодія вчителя та учня.

Постановка проблеми. Інтерактивне навчання дозволяє вирішити одразу кілька завдань: розвиває комунікативні вміння й навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховне завдання, оскільки змушує працювати в команді, прислухатися до думки кожного. Модернізація шкільної освітньої системи передбачає використання засобів і форм пізнавальної діяльності учнів, відводячи велику роль розвитку творчої особистості шляхом інтерактивного навчання.

У Національній доктрині розвитку освіти у XXI ст. зазначено: «Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України...» [3, с. 12]. У Законі України «Про загальну середню освіту» знаходимо «Завданням загальної середньої освіти є формування особистості учня, розвиток його здібностей і обдарувань» [6, с. 24].

Педагогічна наука розглядає творчість із позицій розвитку творчих якостей у навчально-виховному процесі. Психологія досліджує психологічні механізми перебігу самого акту творчості як суб'єктивного прояву індивіда. Із погляду педагогічної творчості, важливою є проблема зв'язку цього феномена з іншими психічними явищами. Розуміння таких зв'язків лежить є основою розробки методик розвитку креативності й стимулювання творчої діяльності, дозволяє виявити багатоаспектність творчості, її сутнісний зміст.

Мета статті полягає в обґрунтуванні формування виховання творчої особистості учнів початкової школи шляхом використання інтерактивних технологій. Цей підхід потребує змін у методиці навчання, оскільки формування творчої особистості вимагає створення певних навчальних ситуацій, що дозволяють учителю моделювати й здійснювати ефективний контроль за діяльністю учня саме завдяки використанню інтерактивних технологій.

У галузі інноваційної педагогіки новою якістю освіти є належна якість не лише навчання, а й виховання, ступінь розвиненості особистості людини, яка навчається, її підготовленості до продовження навчання, самостійного життя [2, с. 13].

Система виховання в сучасній школі має будуватися на самодіяльності, ініціативі, вільному виборі напрямів і видів діяльності. У школі повинні бути створені сприятливі умови для вияву та розвитку талантів і здібностей дітей, для їх самовизначення та повноцінного життя. Основне завдання школи полягає у формуванні особистості, що усвідомлює цінність творчості. У зв'язку з цим діяльність школи має бути спрямована на розвиток самостійного мислення дитини, її індивідуальних творчих здібностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдання шкільного виховання на сучасному етапі полягає переважно у створенні в навчальних закладах адекватних умов, які б сприяли активації вищих потреб

особистості школярів. Водночас новий підхід до виховного процесу характеризується спрямованістю на кожного учня індивідуально, на врахування його природних нахилів, особливостей. Як зазначала Софія Русова, «головною метою нової школи є стимулювання та виявлення – збудити, дати виявитися самостійних творчих сил дитини. . . Виховання мусить мати на меті формування людину з незалежним, високо розвинутим розумом, людину, здатну до роботи, таку, яка ніде, ні за яких умов не загине морально й фізично проведе в життя свою незалежну думку» [1, с. 24].

Проблема творчості досліджується з позицій різних наук і наукових напрямів. Філософський розгляд творчості передбачає відповідь на питання щодо можливості творчості з погляду породження нового. Творчість – це відкриття об'єктивних цінностей. Цим і пояснюється загальне значення результатів творчості й характер творчої діяльності. Саме об'єктивна цінність із її особливостями впливає на творчу особистість, визначає специфічні особливості творчого процесу. На засадах гносеології творчість розглядається як процес виникнення нового знання, переходу від невідомого до відомого.

Цікава й актуальна точка зору психологів гуманістичного напрямку (Г. Олпорт і А. Маслоу), які вбачали джерело творчої діяльності в мотивації особистісного зростання, потреби в самоактуалізації, тобто повної та вільної реалізації людиною своїх здібностей, життєвих можливостей та особистісних прагнень.

Таким чином, вивчення питання щодо шляхів виховання творчої особистості на сьогодні є соціальним замовленням, оскільки час освіти, яка полягає лише в пізнанні світу, закінчився. Пізнання себе, свого «я», власних творчих можливостей для кращої реалізації своїх сил – нове завдання й навчання, і виховання.

Творчість особистості – це продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення. Феномен творчості, його механізми, можливості керування пізнавально-творчим процесом на сьогодні ще недостатньо вивчені. Повсякденне життя доводить, що в складних сучасних умовах, які постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, здатна до генерування і використання нового.

Діяльність, яка породжує якісно нове, корисне, що ніколи раніше не існувало, – творчість. Вона не з'являється на порожньому місці, базується на розвинених мисленні та уяві, інтелекті, який реалізує себе в розумовій діяльності та практиці. Здатність до творчості є умовою орієнтації людини в швидкозмінних і швидкоплинних процесах у світі, умовою не тільки адаптації до них, а й власної життєтворчості. У відкритому світі, де майбутнє не може бути чітко прогнозовано, а теперішнє має декілька потенційних ліній розвитку, людина знаходиться в ситуації постійного вибору, пошуку оптимального рішення відповідно до умов життя й праці.

Важливим для суспільства є не тільки генерація нових ідей і технічних рішень, а й уміння сприймати й розуміти нове, поважати свіжі, навіть спочатку незрозумілі ідеї, упроваджувати їх, не протидіяти новому. Так виховання творчої особистості учнів молодшої школи може реалізуватися шляхом використання інтерактивних технологій [4, с. 44].

При застосуванні інтерактивних технологій, як правило, моделюються реальні життєві ситуації, пропонуються проблеми для спільного вирішення, застосовуються рольові ігри. Тому ІТ найбільше сприяють формуванню в учнів умінь і навичок, виробленню особистих цінностей, створюють атмосферу співробітництва, творчої взаємодії в навчанні.

Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їхні переваги полягають у тому, що учні засвоюють рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінювання), у класах збільшується кількість учнів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал. Учні займають активну позицію в засвоєнні знань, зростає їхній інтерес у сприйманні знань. Значно підвищується особистісна роль учителя – він є лідером, організатором. Але необхідно зазначити, що проектування й проведення уроків за інтерактивними технологіями потребують перш за все компетентності вчителя в цих технологіях його вміння переглянути й перебудувати свою роботу з учнями [5, с. 33].

Суспільству майбутнього потрібні люди з актуальними знаннями, гнучкістю й критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом. Не менш важливими будуть такі їх якості, як висока моральність, особистісна відповідальність, внутрішня свобода, налаштованість на максимальну самореалізацію, здатність досягати високої мети раціональним шляхом і коректними засобами.

Система освіти як частина суспільної системи знаходиться під впливом багатьох сил, одні з яких потребують структурних змін у ній, інші – змістових, технологічних. Сучасний етап системи освіти не задовольняє багатьох, хто в ній працює. Неабиякі можливості для якісних змін в освіті пов'язані з інтенсивним розвитком засобів комунікації та інформаційних технологій.

Особливо значущим є формування компетентності педагога, його особистісно-професійних якостей, здатності жити й працювати в інноваційному режимі: прийняти й зрозуміти нове, опанувати інноваційну ситуацію.

Професіоналізм педагога й входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, у якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливим є забезпечення нової якості освіти.

Отже, розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський ціннісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця, готовності до сприйняття та активної діяльності в нових соціально-економічних умовах. У зв'язку із цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога.

Залучення педагога до інноваційної діяльності може бути наслідком дії різноманітних чинників. Часто до неї приводять незадоволеність методиками, результатами особистої праці, освоєння нових знань, особливо у суміжних сферах, осмислення та якісно нове бачення особистої життєвої місії, іноді — творче осяяння, що, як правило, є результатом тривалого пошуку й аналізу досягнутого на цьому шляху.

Сенс інтерактивного навчання такий навчальний процес організований так, що всіх учасників залучено до процесу пізнання, формування висновків, створення певного результату, кожен робить індивідуальний внесок, обмінюється знаннями, ідеями, способами діяльності. Відбувається цей процес в атмосфері доброзичливості та

взаємопідтримки. Це не тільки дозволяє отримати нові знання, а й розвиває пізнавальну діяльність, переводить її у високі форми кооперації та співробітництва [5, с. 35].

Інтерактивне навчання дозволяє вирішити одразу кілька завдань: розвиває комунікативні вміння й навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховне завдання, оскільки змушує працювати в команді, прислухатися до думки кожного. Використання інтерактиву знімає нервові напруження, дає можливість змінювати форми діяльності, зосереджувати увагу на основних питаннях.

Зокрема, інтерактивних технологій полягає в тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Це співнавчання (колективне, кооперативне навчання, навчання в співпраці), у якому й учитель, і учні є суб'єктами. Учитель постає лише в ролі організатора процесу навчання, лідера групи учнів. ІТ найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу до навчання.

У процесі застосування інтерактивних технологій, як правило, моделюються реальні життєві ситуації, пропонуються проблеми для спільного вирішення, застосовуються рольові ігри. Тому ІТ найбільше сприяють формуванню в учнів умінь і навичок, виробленню особистих цінностей, створюють атмосферу співробітництва, творчої взаємодії в навчанні [7, с. 136].

Висновок. Таким чином, виховання творчої особистості учнів початкової школи шляхом використання інтерактивних технологій у роботі вчителя початкових класів стає більш ефективним при використанні знань, що школярі вже отримали під час вивчення різних дисциплін. У цілому інтерактивні технології є одними з найбільш ефективних в навчально-виховному процесі в початковій школі, вони дійсно необхідні сьогодні і саме школа має слідувати й вчасно реагувати на процеси в суспільстві, забезпечуючи повноцінний розвиток особистості учня.

Отже, для вирішення питань виховання творчої особистості учнів початкової школи шляхом використання інтерактивних технологій у роботі вчителя початкових класів потрібна розробка окремої державної програми наукових досліджень, починаючи з уточнення положень концепції інформатизації освіти з урахуванням сучасного рівня